

ADVOCATEN ZONDER GRENZEN

Advocaten Zonder Grenzen is een internationale niet-gouvernementele organisatie van voornamelijk advocaten en juristen, maar ook van allerlei andere geïnteresseerden, die zich tot doel stelt om in alle onafhankelijkheid een rol te spelen in de totstandkoming van een rechtvaardige internationale en nationale samenleving waarbinnen het recht ten dienste staat van de zwakste groepen.

De organisatie doet dit door een praktijkgerichte werking op het terrein in de justitiële sfeer in het algemeen en in het domein van internationale rechtshulp en juridische dienstverlening in het bijzonder.

INHOUDSTAFEL

Voorwoord van de Voorzitter van de Raad van bestuur	5
Rapport van de Directeur-generaal	7
Missies en programma's	9
Burundi	10
Israël/Palestina	12
Nepal	14
Democratische Republiek Congo	16
Rwanda	20
Oost Timor	22
Oeganda	24
Advocaat voor Advocaat	26
Globalisation & Justice	28
Internationale rechtspraak	30
Financieel rapport	33
Structuur	41
Dankwoord	46

*Vorkaft: Verspreiden van juridische informatie aan de bevolking
(Soroti District, Oeganda)*

*p. 8-9: Kinderen na de vertoning van de film van Lisa Jackson *The Greatest**

Silence: Rape in the Congo

p. 32-33: Brug in Suai, Oost-Timor

p. 40-41: Het ASF-team op het terrein, Oost-Timor

VOORWOORD VAN DE VOORZITTER VAN DE RAAD VAN BESTUUR

Beste collega's,

2008 was een jaar van overgang. Belangrijke strategische beslissingen gemaakt in 2007 over de structuur van het team en de leiding van het management, voornamelijk betreffende het hoofdkwartier in Brussel, werden daadwerkelijk geïmplementeerd in 2008. Francesca Boniotti's eerste volledige jaar als Algemeen Directrice heeft een wind van professionalisme ingeluid die door de hele organisatie heen te merken valt. Dit staat ons bestuur beurtelings toe om zich opnieuw te concentreren op een langtermijn strategie in plaats van het toezicht houden op dagelijkse activiteiten wat noodzakelijk was geworden onder de voormalige leiding van het management.

Het was tevens een jaar waarin AdZG de stand van zaken heeft opgenomen van een nu daadwerkelijk internationale beweging die het 16 jaar geleden was begonnen. Advocaten Zonder Grenzen is nu erkend over de hele wereld door individuen, balies, NGOs en tevens door regeringen. Het is inderdaad een maatstaf van ons succes dat we

zelfs het hoofd hebben moeten bieden aan een aantal uitdagingen betreffende onze globale identiteit door groepen of individuen welke onze waarden verkeerd hadden vertegenwoordigd. Zoals iedere ontplooiende organisatie nemen wij onze verantwoordelijkheid als globale leider serieus door middel van een verhoogde globale samenwerking en door een krachtige verdediging van onze idealen.

Het is mij een eer om de prestaties waarover u zult lezen in dit jaarverslag te mogen erkennen en presenteren. Ondanks dat de financiële neergang in de wereldeconomie ons allen treft, zijn wij er zeker van dat de waarden, de toewijding, en de unieke cultuur van AdZG zullen bloeien onder het nieuwe professionele management team.

Lieven Denys
Voorzitter van het bestuur van Advocaten Zonder Grenzen

RAPPORT VAN DE DIRECTEUR-GENERAAL

Dames en heren,

2008 was voor Advocaten Zonder Grenzen opnieuw een opmerkelijk succesvol jaar.

Onze toegewijde medewerkers hebben zich ook dit jaar op een bewonderenswaardige wijze ingezet om in de landen waar onze organisatie actief is, de toegang tot het recht en gerecht te verbeteren voor de meeste kwetsbare groepen in de samenleving :

- 2.619 personen hebben kunnen genieten van rechtshulp tijdens de volledige behandeling van hun zaak, een opvallende stijging in vergelijking met vorig jaar ;
- 71.432 personen hebben kunnen genieten van een basisvoorlichting betreffende de rechten van slachtoffers, 37% meer dan oorspronkelijk voorzien.

Ondanks de financiële crisis van 2008 en de beroeringen die veroorzaakt werden door zoveel onzekerheden wereldwijd, bleven de missies op het terrein van AdZG zeer bemoedigende resultaten boeken dankzij hun gedrevenheid.

Zo werd door AdZG aanzienlijke vooruitgang geboekt op het vlak van de strijd tegen de straffeloosheid voor seksueel geweld op vrouwen in Congo. Een stijging van het aantal aangiften door benadeelde vrouwen ingevolge dit seksueel geweld kon worden opgetekend.

Onder de nieuwe projecten die thans in volle ontwikkeling zijn, verdient ons project in Nepal zeker vermelding : gedurende een viertal maanden werd in het kader van een exploratieve missie nauw samengewerkt met de lokale civiele maatschappij.

De boeiende ervaringen die wij hierbij konden optekenen zullen ons alleszins toelaten om dit project in 2009 verder te ontwikkelen tot een langdurige missie die vooral gericht zal zijn op de ondersteuning van de lokale balies.

Als voormalig missiehoofd in Congo weet ik dat AdZG gerespecteerd en bewonderd wordt voor haar toewijding, kwaliteit en doorzettingsvermogen, sinds lange tijd precies die eigenschappen die wij met genoegen bij al onze medewerkers terugvinden. Ik was getuige van de moed en het leiderschap van onze teams op het terrein, altijd paraat om snel in actie te schieten in crisissituaties.

Toen ik ons hoofdkwartier in Brussel kwam vervoegen, was ik in de mogelijkheid om een bredere kijk op de organisatie te ontwikkelen. Deze ervaringen lieten mij toe te besluiten dat we veel meer kunnen bereiken indien we al die rijke ondervindingen op het terrein zouden kunnen kapitaliseren. De impact van de activiteiten van de organisatie op het terrein zou hierdoor zeker aan belang winnen.

Het beheer van het internationale secretariaat te Brussel is thans in handen van de algemene directrice en drie directeuren, resp. verantwoordelijk voor financiën en administratie, de missies en ten slotte communicatie en Outreach.

Het is nog vroeg, maar we kunnen nu reeds meer initiatief en efficiëntie vaststellen in de opvolging en het beheer van de projecten. Een doorgedreven professionalisering zowel op vlak van operationalisering als fundraising wordt geïntegreerd in de algemene werking van AdZG.

Het is mij een eer en een groot genoegen de verwezenlijkingen van Advocaten Zonder Grenzen aan u voor te stellen in dit Jaarverslag van 2008.

Francesca Boniotti
Directeur-generaal van Advocaten Zonder Grenzen

MISSIES EN PROGRAMMA'S

BURUNDI

Context

In 2008 werden er voorzichtige stappen gezet in de richting van een vredesproces door de opname van de laatste rebellengroep in het democratisch proces en in de machtsverdeling. Zo heeft het FNL-PALIPEHUTU in december 2008 ingestemd om de etnische connotatie van haar benaming te laten vallen om gewoonweg 'Front de Libération National' (Nationaal Bevrijdingsfront) te worden, dit in overeenstemming met de Burundese grondwet die de verwijzing naar etnische groepen verbiedt voor politieke partijen.

De regering van haar kant heeft aanvaard om een aantal gevangen van deze groep vrij te laten. Toch blijft het noodzakelijk dat er een meer wezenlijke vooruitgang geboekt wordt, voornamelijk op het gebied van de demobilisatie en re-integratie van oud-strijders en op het gebied van de reglementering van lichte wapens die overal in het land in omloop zijn. Parallel met dit nog broze proces is er tevens de kwestie van de transitionele justitiemechanismen die het Arusha vredesakkoord vereist, maar waar nog niets van is terechtgekomen. Deze onderwerpen riskeren het verloop en het succes van de presidentsverkiezingen van 2010, die nu al een zeer belangrijke plaats innemen in de bezorgdheden van de huidige autoriteiten, in gevaar te brengen. Door de arrestatie van een reeks leden van oppositiepartijen of journalisten grijpt de regering ook in op de fundamentele vrijheden met name de vrije meningsuiting.

De grootste uitdaging op juridisch niveau in Burundi bestond erin dat een nieuw Wetboek van Strafrecht opgesteld is, waarin ook de bestraffing van internationale misdaden zoals misdaden tegen de menselijkheid, volkerenmoord en oorlogsmisdaden, zijn opgenomen. Het wetboek bestraft daarnaast elke vorm van foltering en schaft de doodstraf af. Anderzijds heeft de internationale gemeenschap de strafbaarstelling van homoseksualiteit betreurd. Als reactie is het ontwerp teruggestuurd naar de eerste kamer. Eind 2008 was het nog niet aangenomen.

Mobiele wetswinkel, bijkantoor in Gitega

ASF's team in Burundi

Activiteiten van AdZG in Burundi

1. Opening van een vierde wetswinkel in Makamba, in het zuiden van het land

Het zuiden van het land is in grote mate getekend door de problematiek van de landrechten. Dit wordt nu versterkt door de repatriëring van de Burundezen die het land in opeenvolgende golven zijn ontvlucht sinds de crisis van 1972 maar die nu door de politieke windstilte weer worden aangetrokken. Deze wetswinkel is dus gestart met zijn activiteiten en kon al rekenen op geestdriftige reactie van de lokale bevolking.

2. Rechtsbijstand: permanente wetswinkels en ‘caravanes juridiques’

De vier permanente wetswinkels in Bujumbura, Ngozi, Gitega en Makamba hebben hun werk van rechtsbijstand en juridische voorlichting van de bevolking verder gezet. Ook deze diensten op vaste dagen en uren worden aangevuld door mobiele wetswinkels die de advocaten en juristen naar de landelijke streken en de gevangenisinstellingen voert om hen dichterbij de zwakkeren te brengen.

Enkele cijfers: per maand krijgen ongeveer 100 mensen advies en voorlichting en wordt hun zaak gevolgd door een team voor rechtsbijstand indien hun dossier zich afspeelt op het actieterrain van AdZG en de selectiecriteria zijn vervuld.

3. Sensibilisatie van de bevolking

- Er zijn inspanningen geleverd om te midden van de gemeenschappen waar door AdZG sensibilisatiesessies zijn gehouden bemiddelaars aan te laten stellen. Deze worden door hun eigen gemeenschap aangesteld na afloop van een sensibilisatiesessie met de bedoeling het sensibilisatiewerk in hun dorp verder te zetten en mogelijke slachtoffers van seksueel geweld of van foltering naar de aangewezen hulpdiensten, zoals de wetswinkels, te verwijzen. Er bestaan een honderdtal bemiddelaars.
- Er werd een handboek over seksueel geweld geschreven om als basisdocument te dienen in de strijd tegen seksueel geweld. Het handboek is begin 2009 verschenen en zal worden verdeeld over de organisaties die nabij de bevolking werkzaam zijn.

4. Rechtsbijstand: recht voor minderjarigen, seksueel geweld, grondrechten, foltering, onwettige opsluiting, fundamentele vrijheden

De juridische bijstand heeft een bijzonder scherpe stijging gekend van het aantal gevallen die om bijstand vragen, in het bijzonder op het

gebied van landrechten. Dit heeft geleid tot de herschikking van de opdracht zodat we onze inspanningen kunnen focussen op de verdere afhandeling na vonnis. Deze inspanningen krijgen gestalte in het lobbywerk dat bij alle instanties wordt gevoerd om de behandeling van de dossiers te versnellen.

Enkele cijfers van personen die werden bijgestaan door een advocaat die met AdZG samenwerkt:

- seksueel geweld: 219 (slachtoffers en verdachten)
- foltering: 63 slachtoffers
- landrecht: 928 eisers

5. Afronding van het project ter preventie van foltering, sinds 2006 gefinancierd door de Europese Commissie

In 2008 werd het driejarige project ter preventie van foltering afgesloten, wat toeliet om een aantal lessen te trekken en op papier te zetten. In het kader van dit project zijn meerdere personen in beschuldiging gesteld en zijn reeds een aantal uitspraken gedaan. De voortzetting tijdens de komende jaren moet de effecten van het project nog consolideren maar het doet nu al van zich spreken, voornamelijk door de opsluiting van een kolonel van het leger. Deze dossiers dienen als voorbeeld voor de slachtoffers die worden aangemoedigd de stilte te doorbreken en de strijd tegen straffeloosheid gaande te houden. Daarnaast heeft de bijscholing, die AdZG verstrekt heeft over de toepassing van wetteksten met betrekking tot foltering, al geleid tot moedige beslissingen van magistraten.

6. Advocacy

De missie heeft zich verder ingezet:

- voor de instelling van een systeem van overgangsjustitie
- om de bestraffing van homoseksualiteit tegen te gaan
- voor een duurzaam systeem van gratis rechtsbijstand voor kwetsbare personen
- voor een efficiënte reglementering van landeigendom

Donoren

- Europese Commissie
- Ministerie van Buitenlandse Zaken van België
- DFID

25 januari 2009 - Noord Gaza © AFP Olivier Laban-Mattei

ISRAËL-PALESTINA

Context

De gebeurtenissen die zich achtereenvolgens in de regio hebben afgespeeld blijven ervan getuigen dat de naleving van het internationaal recht, en het internationaal humanitair recht in het bijzonder, tekort blijft schieten. Dit geldt zowel op het gebied van het bezettingsrecht alsook op dat van de reglementering van de vijandelikheden, en dit zowel op het vlak van rechtspraak als van de interpretatie van het recht.

Het jaar 2008 werd met name gekenmerkt door de verdergaande afsluiting van de Gazastrook en het begin van de Israëlische operatie *gegoten lood* in hetzelfde gebied, maar ook door de voortzetting van de bouw van de scheidingsmuur, de ononderbroken toename van de nederzettingen op de Westelijke Jordaanoever (Jeruzalem-Oost inbegrepen), de toename van een feitelijke verdeling van Ramallah en van Gaza tussen Palestijnse autoriteiten, de toename van de reikwijdte van de bijna onafgebroken vanaf de Gazastrook op Israël afgevuurde raketten, etc. De impact van deze gebeurtenissen op de humanitaire toestand en de meest elementaire burgerrechten is verontrustend.

Ten gevolge van de moeilijkheden die verband houden met de bezettingssituatie en de politieke en sociale crisis waardoor de Palestijnse samenleving wordt getroffen, hebben de pogingen om de Palestijnse wetgevende en gerechtelijke systemen te versterken voorts nog niet tot grote successen geleid.

Het blijft noodzakelijk verder aan te dringen op meer rechtsstatelijkheid en een betere naleving van het volkenrecht door de spelers in de regio.

Doelstellingen van AdZG in Israël/Palestina

De activiteiten, die in 2008 door Advocaten zonder Grenzen in deze regio ondernomen werden, passen in het kader van de eerdere activiteiten en vinden hun oorsprong in een door een groep advocaten uitgesproken vraag.

Deze activiteiten beogen de naleving van het internationaal recht, en in het bijzonder van het internationaal humanitair recht, te bevorderen, in Israël en in de Palestijnse gebieden. Zij concentreren zich op twee hoofdlijnen: enerzijds capaciteitsversterking van Israëlische en Palestijnse advocaten die de fundamentele rechten verdedigen, anderzijds steun aan de geleidelijke opbouw van een informeel netwerk van deze advocaten.

AdZG werkt nauw samen met vertegenwoordigers van de civiele maatschappij en met Israëlische en Palestijnse advocaten om in de mate van het mogelijke de dialoog tussen de twee partijen weer op gang te brengen.

Netwerken en capaciteitsopbouw

Teneinde de tweeledige doelstelling van professionele opleiding en uitwisseling te bewerkstelligen, zijn drie ontmoetingen tussen advocaten georganiseerd, waaronder een voorbereidende werkbijeenkomst (in Abu Dis, in mei 2008) en twee werkontmoetingen met workshops op het gebied van professionele opleiding (in Beit Jala, in juli en in december 2008). Deze laatste bevatten presentaties door diverse experts over het gebruik van de beginselen van extraterritorialiteit, waaronder met name het beginsel van de universele bevoegdheid, alsook een praktijkopdracht over dit onderwerp.

De organisatie van deze ontmoetingen is niet zonder bepaalde praktische problemen verlopen die verband houden met de afsluiting van de Gazastrook, maar hebben zonder enige twijfel het aanknopen van informele contacten mogelijk gemaakt, waardoor de weg naar daadwerkelijke samenwerking tussen advocaten vrij ligt. Er was een grote en zelf overvloedige opkomst en de deelnemers hebben hun tevredenheid geuit over de organisatie en de inhoud van de ontmoetingen, en hebben het belang onderstreept te beschikken over een partij van buitenaf om het organiseren hiervan mogelijk te maken.

Advocaten Zonder Grenzen heeft tevens, samen met de Zweedse NGO Diakonia, de Palestijnse NGO Al-Haq en de Vrije Universiteit Brussel, een conferentie georganiseerd over het thema universele bevoegdheid. Dit evenement vond plaats in Brussel in september 2008 en was gericht op NGO's en rechtsbeoefenaars, zowel Israëlische als Palestijnse en internationale. Deze conferentie werd als een succes betiteld door de gezamenlijke deelnemers.

Donor

Ministerie van Buitenlandse Zaken van België

Seminarie over de jeugdrechtspraak

NEPAL

Context

Met de verkiezingen van 10 april 2008 om de leden van de toekomstige grondwetgevende vergadering aan te duiden, is Nepal ontegensprekelijk een nieuw tijdperk in haar geschiedenis ingetreden.

Naast het einde van het tienjarige bloedige conflict, betekenen deze verkiezingen ook de “stembusoverwinning” van de maoïstische beweging. De grote winnaar van deze verkiezingslente stapt zo uit het verzet om de eerste politieke partij van het land te worden.

Een van de eerste maatregelen die werden aangekondigd is de afschaffing van de monarchie en vervolgens het opstellen van een nieuwe Grondwet voor de oprichting van een republiek en een federale staat.

Maar in dit door een decennium van gevechten geteisterde land blijft het justitievraagstuk centraal bij de verwezenlijking van een duurzame vrede. Duizenden doden, honderden verdwijningen, foltergevallen, kindsoldaten, zonder de ontheemden nog mee te tellen...

Welke antwoorden zullen de burgerlijke slachtoffers van elk kamp aangereikt krijgen wanneer ze om Waarheid en Gerechtigheid vragen?

Activiteiten van AdZG in Nepal

Het is in deze context dat AdZG van 12 april tot 31 juli een verkenningmissie heeft geleid. Deze missie, onder de leiding van Jean Charles Paras, liet ons toe kennis te nemen van het institutionele kader van de Nepalese rechtssector en van de belangrijkste rechterlijke actoren. Ook werd het reële toegangsniveau tot het recht voor de meerderheid van de Nepalese bevolking bepaald en werd de huidige stand van zaken van de strijd tegen straffeloosheid van internationale misdaden en van foltermisdrijven geëvalueerd zodat er uiteindelijk een interventiestrategie voor AdZG kon worden voorgesteld.

Op basis van de conclusies van deze verkenningmissie heeft de Raad van Bestuur van AdZG ten slotte beslist om een proefprogramma op te starten, aanvullend op de verschillende vormen van ondersteuning die andere internationale partijen al aan de Nepalese justitiële actoren verlenen, met name het Mitigation Package dat door de Europese Commissie wordt ondersteund.

De kernactiviteit van het programma dat wij voorstellen is het uitbouwen van de rechtstoegang voor de zwaksten door middel van een ontwikkelingsstrategie die de balie centraal plaatst in het versterkingsproces van de Nepalese justitie. Het is inderdaad erg duidelijk dat:

- De rechtsbijstand door advocaten al als prioriteit wordt gesteld in de programma's voor rechtstoegang
- De Balie, als nationale en gedecentraliseerde instelling, echter nog niet in staat was deze dienstverlening voldoende te verstrekken (in het bijzonder omdat het beroep van advocaat in dit land voor meerdere uitdagingen stond – verpaupering, gebrek aan opleiding).

De door AdZG voorgestelde strategie steunt dus in de eerste plaats op de vaststelling dat indien de advocaten voortaan de belangrijkste figuren zijn in de formele rechtstoegang in Nepal, dit niet noodzakelijk geldt voor de balie als instelling zelf. De overgrote meerderheid van de advocaten die hun diensten verlenen aan de meest kwetsbare personen (vrouwen, kinderen, slachtoffers van seksueel geweld en van foltering, ontheemden), opereren binnen het kader van onafhankelijke NGO's, terwijl de balies er nauwelijks bij betrokken zijn.

Wij denken evenwel dat een allesomvattende en vooral duurzame strategie voor de ontwikkeling van de rechtsbijstand in Nepal vereist dat de hele beroepsgroep zich inzet om deze uitdaging aan te gaan. Dit proces maakt ook een versterking noodzakelijk van de structuren van de balie (zowel op nationaal als op lokaal niveau) maar ook van elk van haar leden.

Het project dat AdZG voor Nepal in 2009 heeft voorgesteld draait rond twee proefprogramma's:

- Ondersteuning van de initiatieven van de lokale balies (te beginnen met Birâtnagar en Pokhara) om de rechtstoegang verder te ontwikkelen.
- Versterking van het Strafrecht voor minderjarigen.

Donor

Ministerie van Buitenlandse Zaken van België

De griffie tijdens een zitting van een reizende rechtbank, Missisi

Reizende rechtbank in de DRC

Gevangenis van Mbandaka

DEMOCRATISCHE REPUBLIEK CONGO

Context

2008 bracht in de Democratische Republiek Congo (DRC) belangrijke gebeurtenissen, zowel op politiek vlak als wat betreft de openbare veiligheid.

Eerste Minister Antoine Gizenga heeft zijn ontslag ingediend en de regering wordt op dit moment geleid door Adolphe Muzito. Er staan hem een hele reeks uitdagingen te wachten: het beheersen van de gewapende conflicten in het oosten van de DRC vormt daarbij ongetwijfeld de belangrijkste uitdaging maar de strijd tegen de armoede mag zeker niet vergeten worden.

Wat de openbare veiligheid betreft, in januari 2008 werd in Goma een inter-Congolese vredesconferentie gehouden, waaraan de verschillende rebelligroepen en de autoriteiten uit Kinshasa hebben deelgenomen om samen een uitweg te vinden uit de conflictsituatie die het land sinds 1998 kent. Deze conferentie heeft op 23 januari 2008 geleid tot de ondertekening door alle gewapende Congolese groeperingen in Kivu, van een verbintenis om zich voor de vrede in te zetten. Sinds oktober 2008 echter is het geweld in Noord-Kivu weer opgevlamd met een echte humanitaire crisis tot gevolg. In december 2008 zijn er in Nairobi onderhandelingen opgestart onder het voorzitterschap van de speciale gezant van de Verenigde Naties tussen een regeringsdelegatie van de DRC en een afvaardiging van de gewapende groeperingen. De bedoeling is een staakt-het-vuren te formaliseren en een kader te bepalen waarbinnen de kernvraagstukken besproken kunnen worden.

Justitie heeft een dringende behoefte aan een grondige hervorming en een reële investeringspolitiek. Toch is er ook reden tot vreugde want de wet op de organisatie en werking van de Hoge Raad van de Magistratuur is afgekondigd en de regering heeft een Actieplan voor de hervorming van justitie aangenomen (2008-2012). Hopelijk wordt dit Actieplan aangegrepen om duidelijke prioriteiten voor deze hervorming te stellen met het oog op een consolidatie van de rechtsstaat en van een duurzame vrede.

Met betrekking tot de internationale strijd tegen straffeloosheid van internationale misdaden, vermelden we de arrestatie van senator Jean-Pierre Bemba in België in mei 2008 en zijn overbrenging naar het Internationaal Strafhof op beschuldiging van oorlogsmisdaden begaan in de Centraal-Afrikaanse Republiek.

De opening van het proces tegen Thomas Lubanga voor het

(DRC)

Internationaal Strafhof is aangekondigd voor 26 januari 2009. In de zaak tegen Germain Katanga en Mathieu Chui Nguedjolo zijn de aanklachten bevestigd en ook dit proces zou in de loop van 2009 moeten plaatshebben. AdZG heeft advocaten aangesteld om een vijftigtal slachtoffers van deze twee zaken bij te staan en zal met hen in verbinding blijven.

In de DRC pleit AdZG actief voor een wet die het Statuut van Rome in het nationale recht omzet om de lacunes te verhelpen die de effectieve vervolging en bestrafing van deze internationale misdaden in Congo zelf belemmeren. In 2008 zijn enkele processen gevoerd, maar die vloeiden voort uit eerder ingestelde onderzoeken en nieuwe vervolgingen, alsook de uitvoering van uitgesproken veroordelingen blijven grotendeels onbestaande.

AdZG zal zijn diensten blijven verlenen in situaties waar de meest kwetsbare groepen van de samenleving geen toegang tot het gerecht hebben en zal zo blijven bijdragen tot de totstandkoming van een rechtsstaat en een rechtvaardige justitie.

Activiteiten van AdZG in DRC

Onze activiteiten richten zich voornamelijk op 4 prioritaire domeinen:

- Bevorderen van de rechtstoegang voor de kwetsbare bevolkingsgroepen door het verzekeren van rechtsbijstand voor personen in voorlopige hechtenis en in bepaalde gevoelige dossiers; door steun te verlenen aan het parket de strijd tegen onregelmatige of onrechtmatige gevangenneming; door het gerecht dichter bij de mensen te brengen door rechtszittingen te houden buiten het gerechtshof, en dit in drie provincies; door het organiseren van vaste en mobiele wetswinkels waar de justitiabelen kunnen genieten van kosteloos juridisch advies verstrekt door advocaten. In 2008 is voor het eerst een wetswinkel aan de balie overgedragen, namelijk in Kinshasa naar de balie van Matete.
- De strijd tegen straffeloosheid van internationale misdaden begaan in de DRC, door bijstand aan de slachtoffers, zowel voor de Congolese rechtbanken als voor het Internationaal Strafhof en door de omkadering van de NGO's zodat deze de slachtoffers van deze misdaden beter kunnen helpen.
- De preventie van foltering of andere wrede, onmenselijke of ontorende straffen of behandelingen door een pool van gespecialiseerde advocaten te vormen; door de rechtsbijstand voor folterslachtoffers te verzekeren en door een regelmatige monitoring van de gevangenisinstellingen.

Vrouwen na de vertoning van de film van Lisa Jackson 'The Greatest Silence: Rape in the Congo'

Ronde-tafel over de preventie van foltering in de regio van de Grote Meren

Seminarie rond het wetontwerp ter uitvoering van het Statuut van Rome

Het ASF-team in Kinshasa

- In 2008 heeft AdZG zich op een nieuw aandachtsgebied begeven: de strijd tegen straffeloosheid van seksueel geweld dat op grote schaal wordt gepleegd in de DRC.

De problematiek van seksueel geweld in de DRC is misschien wel ruim gedocumenteerd in de media, maar wordt zelden juridisch of vooral gerechtelijk aangepakt, zodat de slachtoffers hun recht op genoegdoening ook niet kunnen laten gelden.

In Zuid-Kivu is AdZG begonnen met de vorming van advocaten maar ook van de NGO's in de verschillende sectoren. Op deze manier werd er een professioneel netwerk geschapen dat in staat is de slachtoffers bij te staan. Vele tientallen slachtoffers hebben in 2008 rechtsbijstand gekregen via AdZG. In 2009 zal AdZG dit programma uitbreiden naar de provincies Equateur en Maniema.

Donoren

- Belgische Ministerie van Buitenlandse Zaken van België
- USAID
- Europese Unie
- Zwitserse Ambassade
- MC Arthur Foundation
- UNHCR
- Pooled Fund van de Verenigde Naties

Rechtsbijstand voor de Congolese rechtbanken:

- 185 slachtoffers van internationale misdaden en 7 verdachten
- 27 slachtoffers van seksueel geweld
- 37 slachtoffers van foltering en onmenselijke of ontorende behandelingen
- 736 verdachten in voorlopige hechtenis

Rechtsbijstand voor het Internationaal Strafhof:

- 56 verzoekschriften tot deelname werden in het kader van de zaak tegen Katanga en Chui Nguedjolo ingediend

Strijd tegen straffeloosheid:

- 4 processen door nationale NGO's geobserveerd
- 2 processen waarover feedback gegeven werd aan de gemeenschappen van slachtoffers
- 120 leden van 40 NGO's hebben deelgenomen aan regelmatige opleidings sessies in 5 provincies

Toegang tot het gerecht in Kinshasa en in 3 provincies:

- 3.506 kosteloze juridische consultaties verstrekt in de permanente wetswinkels
- 3.562 kosteloze juridische consultaties verstrekt in de mobiele wetswinkels
- 188 slachtoffers van seksueel geweld hebben gratis juridische advies gekregen
- 106 uitzendingen van 'live' wetswinkels' werden op 6 radiozenders uitgezonden
- 6 debatconferenties voor een honderdtal advocaten werden georganiseerd in 3 provincies
- 8 rechtszittingen buiten het gerechtshuis werden georganiseerd in 3 provincies en 547 oordelen werden daarbij geveld en 605 personen kregen kosteloze rechtsbijstand

RWANDA

Context

Het jaar 2008 werd in Rwanda voornamelijk gekenmerkt door de parlementsverkiezingen in de maand september, met een verpletterende overwinning voor het Front Patriotique Rwandais (FPR) als resultaat. De verkiezingsuitslagen werden door de Europese Unie en andere regionale en internationale organisaties in een aantal kritische rapporten doorgelicht. Het opmerkelijkste feit op gerechtelijk vlak was, tegen alle verwachtingen in, de weigering van het Internationaal Strafhof voor Rwanda om de dossiers van de beschuldigen onder haar jurisdictie over te dragen. Het beriep zich hiervoor voornamelijk op de levenslange opsluiting in totale afzondering, die als strafmaat in het Rwandese systeem bestaat, en het ontbreken van de garantie op onafhankelijke rechtspraak. Alle andere landen met dossiers die betrekking hebben op de genocide baseren zich op deze weigering om zelf ook geen beschuldigen aan Rwanda uit te leveren. Rwanda kent bovendien een kader waarbinnen men geneigd is vrijheden te beperken en waarbinnen de bewegingsruimte voor mensenrechtenorganisaties steeds krappere wordt. Zoveel nadelige en paradoxale factoren dus op een moment in de geschiedenis waar Rwanda op andere gebieden grote vooruitgang boekt of zal boeken.

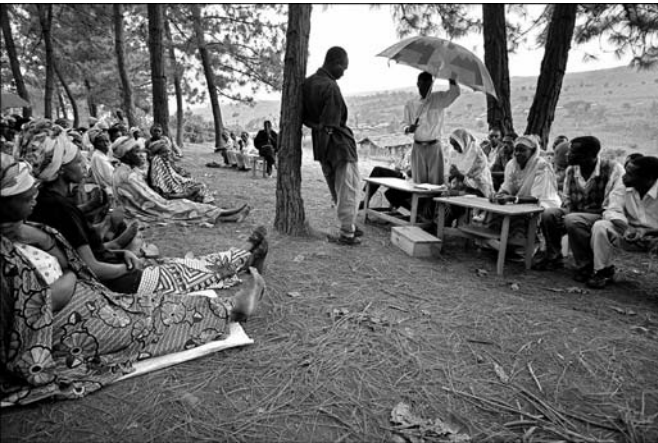
Op binnenlands vlak, en in de lijn van de afschaffing van de doodstraf in 2007, heeft Rwanda eveneens de Conventie tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende straffen of behandelingen aangenomen evenals het Tweede Facultatief Protocol bij het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten. AdZG is verheugd over deze vooruitgang waarvoor de vereniging belangrijk lobbywerk heeft verricht. Helaas moeten we op sommige punten ook achteruitgang noteren. Zo heeft Rwanda bijvoorbeeld beslist om de doodstraf, waarvan de afschaffing door de volledige internationale gemeenschap was toegejuicht, onmiddellijk te vervangen door levenslange opsluiting. In Rwanda betekent dit dat de gevangene in totale afzondering wordt opgesloten; een strafmaat die als wreed, onmenselijk en ontorend wordt beschouwd en die een reeks van dwingende normen schendt die het land nochtans geratificeerd heeft.

Activiteiten van AdZG in Rwanda

1. Een eerste wetswinkel in Gisenyi, Noord-West Rwanda
De activiteiten van rechtsbijstand van deze winkel hebben plaats in de lokalen van de winkel zelf, tijdens rondreizende visites in het volledige district van Rubavu en in drie gevangenissen (Gisenyi, Miyove en Rilima). De wetswinkel kende onmiddellijk een grote toeloop van bijzonder arme mensen, hetgeen aantoont dat er een reële behoefte ter zake bestaat. Het geheel van activiteiten gebeurt in nauwe samen-

Opening van de wetswinkel in Gisenyi

Zitting van een Gacaca-rechtbank in Rukira, Rwanda © AFP Thomas Lohnes

ASF's team in Rwanda

werking met de Rwandese Balie en met associaties die actief zijn in de regio van Gisenyi.

De focus ligt op rechtsbijstand in de gevangenis: in meer dan 1000 gevallen werd advies of eerste raad verstrekt.

2. Rechtsbijstand

De activiteiten van de Wetswinkel in Gisenyi passen binnen het programma Toegang tot het Gerecht, dat in 2007 is opgestart. Dit programma omvat ook rechtshulp - de aanstelling van advocaten voor kwetsbare personen, zoals minderjarigen die slachtoffer zijn of zelf van een strafbaar feit beschuldigd worden, vrouwen in kwetsbare situaties, de slachtoffers of verdachten van seksueel geweld, de slachtoffers of verdachten van genocide en de dossiers rond fundamentele vrijheden, - opleiding over mensenrechten voor actoren van de rechtsbedeling (rechters, procureurs, advocaten, officieren van de gerechtelijke politie), opleiding voor leden van de NGO's in de justitiële sector en ten slotte een actieve verdediging van de rechten van minderjarigen. Op deze wijze ontwikkelt AdZG niet alleen activiteiten in samenwerking met nationale partners maar probeert de organisatie ook om bakens uit te zetten voor de toekomst door bijscholing van de justitiële actoren en de maatschappelijke organisaties.

Enkele cijfers:

- Er werden 180 uitspraken gedaan dankzij het werk van advocaten die met AdZG samenwerken rond zaken betreffende de bovenvermelde geschillen
- Op de 140 minderjarigen die werden bijgestaan, werd van 110 de zaak geseponeerd; zij werden bijgevolg in vrijheid gesteld. 8 werden in voorlopige vrijheid gesteld.

3. Versterking van de lokale initiatieven ter bevordering van de toegang tot het gerecht

In 2008 werden een reeks opleidingen geconcretiseerd die zich richtten op de leden van de nationale organisaties, die werken in de verschillende gemeenschappen van Rwanda. Het is op basis van hun eigen vraag dat deze opleidingen werden opgezet wegens de grote behoefte aan juridische bijstand en voorlichting in het land. Vervolgens hebben die organisaties zelf de aldus verkregen informatie op een aantal vergaderingen teruggekoppeld naar hun basis en vragen beantwoord. AdZG heeft dit proces begeleid en in sommige gevallen voorgesteld om juridisch gevolg te geven aan belangwekkende dossiers. Focus op opleiding: er werden 4 opleidingen van nationale NGO's georganiseerd en vervolgens belegden deze nationale organisaties samen met AdZG 3 terugkoppelingssessies ten voordele van hun gemeenschap, met in totaal 350 tot 500 deelnemers.

4. Capacity building van het juridisch personeel

Twee opleidingsreeksen zijn gepland, gericht op de magistraten en advocaten van het land: één over de afwikkeling van genocidezaken en één over de mensenrechteninstrumenten in de rechtsbedeling, ook al heeft enkel de tweede reeks effectief plaatsgevonden (7 sessies).

Focus op het belang van de magistraten: voor de eerste maal hebben, naast de jonge rechters, ook rechters van het Hoog Gerechtshof en van het Opperste Gerechtshof twee sessies bijgewoond, hetgeen ze tot dan steeds hadden geweigerd.

Focus op de impact op de kwaliteit van de vonnissen: een aantal vonnissen uitgesproken door magistraten die door AdZG werden bijgeschoold, gaan terug op de redeneringen en de argumentaties die tijdens de opleidingen aan bod kwamen. Dit leidt tot een betere rechtsbedeling met respect voor de mensenrechtelijke verplichtingen van Rwanda.

5. Monitoring van de Gacaca rechtbanken (afhandeling van genocidezaken)

Daarnaast is AdZG de Gacaca rechtbanken blijven monitoren met als resultaat een derde en een vierde analytisch rapport op het einde van 2007 en 2008. De bedoeling is nog steeds aanbevelingen te formuleren voor een verbetering van de procedure.

Volgens officiële cijfers zouden eind 2008 via deze rechtbanken meer dan een miljoen mensen zijn berecht en de verwachtingen voorspellen dat er anderhalf miljoen mensen zullen berecht zijn op het einde van het proces; officieel zou dit aflopen in juni 2009. Meer algemeen worden deze rechtbanken steeds kritischer bekeken: omdat er voortdurend nieuwe mensen in beschuldiging gesteld worden. Velen –ook AdZG- vragen daarom de stopzetting van het Gacacaproces dat de opzettingen en de wil tot nationale verzoening dreigt te beschadigen. Enkele cijfers: waarneming bij meer dan 300 Gacacaprocessen, onze rapporten stellen vast of onze aanbevelingen worden opgevolgd en of de aanbevelingen nog actueel zijn.

6. Advocacy

AdZG heeft het grondige systematische lobbywerk voortgezet, voornamelijk voor volgende essentiële doelstellingen:

- Afschaffing van de levenslange opsluiting in afzondering (réclusion).
- Geen aanlevering meer van nieuwe dossiers voor de Gacaca en het afronden van de procedure.
- Een duurzaam systeem van rechtsbijstand voor behoeftige en kwetsbare personen.

Donoren

- Europese Commissie, Ministerie van Buitenlandse Zaken van België, USAID, Canada, UNICEF

OOST-TIMOR

Context

2008 was erg onvoorspelbaar op het gebied van veiligheid, en herinnerde ons aan de labiele context in Oost-Timor. Op 11 februari 2008 waren Nobelprijzslareaat en president Jose Ramos Horta en Eerste Minister Xanana Gusmao het slachtoffer van moordpogingen. Het hoofd van de rebellengroep, Alfredo Reinado, werd tijdens deze poging doodgeschoten. De staat van beleg werd onmiddellijk afgekondigd en bleef in bepaalde districten van Oost-Timor van kracht tot mei 2008.

Deze gebeurtenissen noopten de regering tot snel handelen om een aantal sluimerende zaken aan te pakken. Er werden oplossingen gevonden om de re-integratie van vroegere militairen in het burgerlijke of militaire leven te vergemakkelijken – dit zijn dezelfde mensen wiens twijfelachtig ontslag aanleiding gaf tot de crisis van 2006. Bovendien heeft de regering een ruim terugkeerpakket bezorgd aan tienduizenden ontheemden die sinds 2006 in kampen wegwijnden in afwachting van regeringshulp waardoor ze naar huis zouden kunnen terugkeren. Ondanks belangrijke inspanningen om een oplossing te vinden voor deze aanslepende problemen, blijft de kwestie van straffeloosheid, in het bijzonder voor misdaden gepleegd tijdens de crisis van 2006 zeer actueel. Zeker met het vooruitzicht van de presidentiële gratie die werd verleend naar aanleiding van de zesde verjaardag van Oost-Timors onafhankelijkheid op 20 mei 2008. Er moet nog veel gebeuren om de rechtsstaat te verankeren, om de strijd tegen straffeloosheid te winnen en om de rechtstoegang voor de meest kwetsbare lagen van de bevolking in afgelegen gebieden te bevorderen.

Activiteiten van AdZG in Oost-Timor

1. Een versterkt netwerk van gemeenschapsbemiddelaars
Een netwerk van meer dan 170 vrijwilligers met een zekere autoriteit binnen hun gemeenschap (verspreid over 76 dorpen in de districten Cova Lima, Suai, Liquisa en Dili) werd in 2008 opgeleid en ondersteund om als juridische aanspreekpunt op te treden binnen hun gemeenschap en te bemiddelen in bepaalde eenvoudige civiele zaken. Hun acties slaan een brug tussen het formele en het informele rechtssysteem doordat ze voor hun gemeenschap als gids fungeren op de moeilijke weg naar het gerecht. Via de doorverwijzing naar geschikte diensten op districtsniveau (waaronder privéadvocaten en publieke verdedigers voor complexe of strafrechtelijke zaken) en door het delen van rechtsinformatie met de leden van hun gemeenschap, wordt dit netwerk door vele belanghebbenden als een nuttig platform beschouwd om de basis te bereiken en er interactief mee om te gaan.

Interactieve bewustmakingssessie, Oost-Timor

Verspreiden van juridische informatie aan de bevolking, Oost-Timor

Vertoning van beelden van de film Dalan Ba Justisa tijdens een bewustmakingssessie

Werksessie tussen het team van ASF en de lokale partners, Dili, Oost-Timor

2. Sensibilisatiecampagne voor de basis

Ook in 2008 werden er sensibilisatiecampagnes georganiseerd waardoor er sinds het begin van de actie 5 jaar geleden in totaal 45000 personen werden bereikt (waarvan 40% vrouwen). Het team van AdZG, de lokale NGO-partners van AdZG (het Information Centre for Civil Education Timor-Leste “CIES-TL” en de Justice and Peace Commission “JPC”) en de opgeleide gemeenschapsbemiddelaars hebben levendige en interactieve informatiesessies gehouden ten voordele van de doelgroepen met als resultaat een beter begrip van de rol van de juridische aanspreekpunten, van de individuele rechten en van de beschikbare juridische diensten. Dit bleek een beproefde methode om de grotendeels analfabete bevolking in de afgelegen regio's van Oost-Timor een betere rechtstoegang te verschaffen.

3. Aansluiting tot het formele rechtssysteem dankzij de mobiele wetswinkels

De organisatie van mobiele wetswinkels door AdZG in samenwerking met speciaal opgeleide Timorese advocaten om individueel juridisch advies te verstrekken is een essentieel onderdeel van de geïntegreerde aanpak van AdZG. Mobiele wetswinkels vormen een wezenlijke schakel in de rechtsketen doordat ze onmiddellijke toegang tot gratis juridisch advies bieden en er zo voor in staan dat complexe gevallen en criminele aangelegenheden het formele rechtssysteem kunnen bereiken. Zo'n 250 personen ontvingen in 2008 juridisch advies en aangepaste bijstand via de mobiele wetswinkels.

4. De officiële erkenning van het beroep van “privéadvocaat” als gerechtelijke actor

Na jaren van pleiten voor een beter balans binnen het gerechtelijk systeem in Oost-Timor, vooral door de officiële erkenning van het beroep van privéadvocaat, verwelkomt AdZG de bepaling van de wetgeving voor privéadvocaten die in oktober 2008 van kracht ging. Deze wetgeving behandelt de behoefte om privéadvocaten te reguleren en op te leiden en legt de basis voor privéadvocaten om een grotere bijdrage te leveren tot de verbetering van de verdediging in de rechtbanken. Oost-Timor telt momenteel slechts 11 openbare verdedigers om een snelgroeiende bevolking van meer dan één miljoen mensen te dienen. In die context hebben privéadvocaten een steeds belangrijkere rol te spelen in het garanderen van kwaliteitsvolle toegang tot een eerlijk proces voor de meest kwetsbaren. Deze wet creëert een opleidingsprogramma en een reguleringskader dat zal helpen privéadvocaten op hetzelfde niveau te plaatsen als openbare verdedigers en openbare aanklagers binnen het rechtssysteem. Volgend jaar zal er een nog krachtigere inspanning geleverd worden om de bestaande groep van ongeveer 90 privéadvocaten in Oost-Timor een opleiding aan te bieden.

Donoren

- Sigrid Rausing Trust
- Irish Aid
- AusAID
- Canada
- UNICEF
- UNDP
- World Bank
- New Zealand

Landschap, Oost-Timor

Mobiele wetswinkel

Training van de gemeenschapsleiders (Soroti, Oeganda)

Context

In 2008 was er in Oeganda heel wat hoop gevestigd op een effectieve terugkeer naar vrede na bijna twee decennia van conflict maar deze hoop is weer verdwenen. De ondertekening van de vredesakkoorden wordt voortdurend uitgesteld en de gewelddadigheden blijven aanhouden waardoor de aangevatte onderhandelingen een enorme tegenslag kregen te verduren. Het Lord's Resistance Army (het Verzetsleger van de Heer), met hun leider Joseph Kony, blijft elke ondertekening van een vredesakkoord koppelen aan het stopzetten van de vervolgingen die het Internationaal Strafhof heeft ingesteld of verzoekt om amnestiemaatregelen. Ondanks het feit dat de Oegandese Staat zelf in 2003 het initiatief nam om de zaak aanhangig te maken bij het Internationaal Strafhof, lijkt die nu te hebben gekozen voor een nationale aanpak van het geschil van internationale misdaden die verbonden zijn aan de jaren van conflict. Het is in die onzekere context waarbij vrede en gerechtigheid op nationaal niveau frontaal tegenover elkaar kwamen te staan, dat de actie van AdZG zich situeert.

Activiteiten van AdZG in Oeganda

1. Project van de Strijd tegen Foltering

In 2008 ging de concrete werking van het regionale programma van de strijd tegen foltering op het terrein van start. Dit thema wordt in Oeganda aangestuurd door onze programma-assistente onder supervisie van onze regionale coördinator in Kampala, en is de invalshoek waarmee AdZG in de nieuwe situatie intervenueert. Ook al heeft Oeganda de Internationale Conventie tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende straffen of behandelingen in 1986 geratificeerd, en ook al verbiedt de Grondwet van 1995 elke derogatie van het folterverbod, toch is er geen enkele specifieke wetgeving aangenomen om deze noties binnen het intern recht te definiëren noch om op een efficiënte manier deze daden te vervolgen of te voorkomen. Door tussen de verschillende actoren synergieën te creëren om zo meer impact te verwerven, heeft de missie een aantal activiteiten ontwikkeld die elkaar wederzijds versterken:

- 3 gevangenisinstellingen werden na evaluatie van de belangrijke interventiezones in 2008 geselecteerd. Een ploeg van speciaal opgeleide advocaten heeft er informatiesessies kunnen opzetten (zowel voor de gevangenen – mannen en vrouwen – als voor het gevangenispersoneel);
- individuele en kosteloze juridische consultaties volgden op deze sessies, waardoor bepaalde gevallen van foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende straffen of behandelingen aan het licht kwamen;

- in 18 dossiers voor de *Uganda Human Rights Commission*” en de “*Martial Court*” werd gratis rechtsbijstand aan de slachtoffers verstrekt;
- in Kampala en Gulu, in het noorden van het land, werd tweemaal een opleiding voor justitiële actoren georganiseerd;
- opvolgingscomités werden opgericht met de bedoeling de rechtsbijstand te versterken;
- AdZG heeft deelgenomen aan de gezamenlijke actie van NGO's voor een doeltreffende strijd tegen foltering die uitmondde in het opstellen van een wetsvoorstel dat in 2009 aan het Parlement zal voorgelegd worden.

2. Opstarten van een nieuw project voor toegang tot het gerecht voor de meest kwetsbaren in het district Soroti

Dankzij de financiering van de Europese Unie, is er een nieuw programma uitgewerkt rond toegang tot het gerecht. Het is bedoeld voor vrouwen en kinderen die slachtoffer zijn van geweld. AdZG concentreert zich hierbij op het district Soroti, in het noordoosten van het land en werkt er samen met FIDA-U, een Oegandese NGO van vrouwelijke advocaten. AdZG is er de enige NGO die een geïntegreerde aanpak biedt door een combinatie van:

- sensibilisatie van de bevolking in alle regio's van het district;
- selectie en oprichting van steunpunten waar de informatie kan worden doorgegeven en de slachtoffers naar onze diensten voor rechtsbijstand worden geleid;
- oprichting van een centrum voor gratis juridisch advies in Soroti door Oegandese advocaten die daartoe een bijscholing hebben gevolgd en oprichting van mobiele wetswinkels die de bevolking in afgelegen streken kunnen bereiken;
- juridische bijstand voor de meest kenmerkende gevallen.

Er zullen discussie- en specialisatiebijeenkomsten met de Oegandese advocaten en rechters georganiseerd worden met de bedoeling een dynamiek op gang te brengen en ook deze actoren met de problematiek vertrouwd te maken. Dit proefproject van één jaar zal in 2009 van start gaan met de werving van speciaal voor het programma aangesteld personeel.

Donoren

- Europese Unie
- Verenigde Naties Fonds voor Slachtoffers van Foltering
- DFID

AVOCATS POUR AVOCATS

Het project

De vrije en onafhankelijke uitoefening van het beroep van advocaat is onlosmakelijk verbonden met een onafhankelijk rechtssysteem en geldt als een essentiële garantie van de toegang tot het rechtssysteem en voor een eerlijk proces voor een ieder, zonder discriminatie van enige soort en welke de in het geding zijnde feiten ook zijn, een recht dat in het bijzonder door het Internationale Verdrag inzake Burgerlijke en Politieke rechten en de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens wordt toegekend.

AdZG heeft zich tot taak gesteld in de bres te springen wanneer er bedreigingen zijn voor de verdediging en in het bijzonder wanneer de vrije en onafhankelijke uitoefening van het beroep van advocaat wordt bedreigd, teneinde het recht op een eerlijk proces te garanderen.

AdZG is actief in zogenaamde “gevoelige” processen, dat wil zeggen processen waarbij grote risico's bestaan dat deze niet op onafhankelijke en onpartijdige wijze zullen verlopen, met name omdat de advocaat onder druk staat, bedreigd wordt, en zelfs in gevaar wordt gebracht vanwege zijn optreden, of wanneer de kans groot lijkt dat dit gebeurt.

Dit is het geval in situaties waarin de fundamentele rechten en vrijheden duidelijk worden bedreigd of met voeten worden getreden, zodat alle personen gevaar lopen die trachten de hen toekomende rechtserkenning, -uitoefening en/of -bescherming te doen gelden. Dit is tevens het geval wanneer specifieke (politieke, economische,...) geschillen een belangrijke inzet met zich meebrengen.

Doelstellingen

- Sensibilisering rond de doorslaggevende rol van de advocaat alsook rond het belang de vrije en onafhankelijke uitoefening van het beroep van advocaat te garanderen
- Aanmoediging van de advocaten die zich inzetten voor gevoelige zaken
- Het leveren van morele steun van internationaal gewicht
- Organisatie van technische steun wanneer de zaak dit vereist
- Onze invloed aanwenden voor het goede verloop van de procedure, zowel tijdens de zitting als daarvoor, en de behandeling van de beschuldigten
- Een constructieve dialoog met de autoriteiten aangaan
- Het debat op gang brengen over de rechten en vrijheden, in het bijzonder over het recht op een eerlijk proces

Activiteiten

- Het uitzenden van advocaten met als taak verdediging of observatie
- Het organiseren van steuncampagnes met advocaten, Balies, mensenrechten-ngo's
- Publicatie van analyserapporten
- Brieven aan de autoriteiten
- Persverklaringen en -conferenties
- Etc...

Algerije: De zaak Amine Sidhoum – Bedreigingen van de effectieve bescherming van de mensenrechten

Mr. Amine Sidhoum is een advocaat die bekendheid verwierf door de verdediging van familieleden van « verdwenen » mensen en door zijn niet aflatende inspanningen voor de mensenrechten in Algerije, en dit sinds verscheidene jaren.

AdzG is verontrust door zijn voorwaardelijke veroordeling tot een gevangenisstraf van 6 maanden met een geldboete van 2.000 dinar voor « het in diskrediet brengen van een gerechtelijke uitspraak » en « minachting van de overheid ». We hebben dan ook een advocaat afgevaardigd om het verloop van zijn proces voor het Hof van Beroep van Algiers bij te wonen op 12 november 2008. Het rapport van de observatiemissie concludeerde dat aan de aanklachten elke deugdelijke onderbouwing ontbreekt en dat het materiële element van het delict niet is aangetoond.

AdZG heeft de Belgische en Europese Balies gemobiliseerd en vele hebben positief gereageerd op de oproep en hebben het op zich genomen om de politieke en gerechtelijke autoriteiten rechtstreeks opheldering te vragen over deze zaak. Deze initiatieven hebben als belangrijk resultaat gehad dat de Algerijnse Balie werd aangemoedigd om positie te kiezen voor Mr. Sidhoum.

AdZG heeft de uitspraak van het Hof van Beroep van Algiers (dat de aanklachten heeft bevestigd) officieel veroordeeld door de verspreiding van een perscommuniqué. AdZG blijft deze zaak volgen. De zaak zal binnenkort in cassatie worden behandeld.

De zaak moet gezien worden in het licht van een gevoelige politiek achtergrond. Mr. Sidhoum, die zegt herhaaldelijk het onderwerp te zijn geweest van door de autoriteiten uitgeoefende druk die ten doel had hem zijn activiteiten op het gebied van bescherming van de mensenrechten te doen staken, is niettemin van plan tot het einde te vechten. Maar als hij wordt veroordeeld, zou een beroepsverbod kunnen volgen met desastreuze gevolgen voor de onafhankelijkheid van de advocaat in Algerije: in welke dossiers zullen ze de verdediging op zich kunnen nemen zonder voor hun vrijheid te hoeven vrezen? Een nieuw wetsontwerp inzake de reglementering van het beroep lijkt de controle op advocaten door de uitvoerende macht te willen versterken, wat onze ongerustheid nog verder doet toenemen.

Wordt vervolgd....

Amine Sidhoum

De tentoonstelling ROOM for JUSTICE

Jiri Rezac/WWF UK: Boreal forest cleared for oilsands exploration

GLOBALISATION & JUSTICE

Globalisation & Justice is het eerste project van Advocaten Zonder Grenzen dat gerealiseerd wordt in Europa. Met dit project wil AdZG de negatieve dimensies van een geglobaliseerde samenleving aanpakken en de toegang tot het gerecht van slachtoffers van sociale en economische onrechtvaardigheid verbeteren. Het project wil een brug slaan tussen hen die nood hebben aan juridische hulp en NGO's of andere actoren binnen de civiele maatschappij enerzijds en advocaten anderzijds. Het project steunt op twee pijlers: (1) het bevorderen van juridische bijstand ten behoeve van NGO's die zich inzetten voor een meer rechtvaardige Noord-Zuid verhouding; (2) het mobiliseren van Europese advocaten rond de globalisering en haar impact op mensenrechten in het bijzonder in ontwikkelingslanden.

2008 was een belangrijk jaar voor het project: de reizende tentoonstelling ROOM for JUSTICE werd getoond in verschillende Belgische gerechtsgebouwen. Daarnaast werd een reeks seminars gehouden in heel het land.

Centraal uitgangspunt is de vraag: wat kan de advocaat concreet doen inzake schendingen van mensenrechten en de aantasting van het leefmilieu door het bedrijfsleven?

De rondreizende fototentoonstelling ROOM for JUSTICE zet een visuele getuigenis neer van onrecht, wereldwijd veroorzaakt door activiteiten van ondernemingen. En welke plaats is er beter geschikt dan een justitiepaleis om de praktijkadvocaat op een directe manier aan te spreken en met hem of haar in dialoog te treden? Het concept 'ROOM for JUSTICE' was geboren.

In samenwerking met het Fotomuseum van Antwerpen brengt de tentoonstelling het werk van zeven internationaal erkende fotografen van vijf verschillende nationaliteiten. Ze tonen beelden van misstanden inzake milieu (Bhopal, Nigeria) die tegelijk groot onrecht veroorzaken (cfr Nicaragua). Elke serie foto's verwijst naar concrete, reële dossiers waarin de slachtoffers gerechtigheid eisen en de hulp van advocaten hebben gezocht om te strijden tegen de straffeloosheid van misdaden begaan door de ondernemingen.

Twee elementen worden hierbij benadrukt: de waardigheid van de mens in zijn zoektocht naar gerechtigheid en de kracht van het slachtoffer wanneer hij wordt bijgestaan door praktijkadvocaten.

De tentoonstelling ROOM for JUSTICE is van start gegaan in het Justitiepaleis van Brussel en liep daar gelijktijdig met Corpus Delicti, het evenement rond hedendaagse kunst. Dankzij deze samenwerking is ROOM for JUSTICE niet onopgemerkt voorbijgegaan.

De tentoonstelling werd zelfs verlengd met een maand. Bijna 90.000 bezoekers hebben ROOM for JUSTICE gezien en zo kennis gemaakt met AdZG.

Parallel met de tentoonstelling ROOM for JUSTICE organiseert AdZG een reeks seminars over de sociale verantwoordelijkheid van ondernemingen.

Het eerste seminar *Justice in a Globalised Economy: een uitdaging voor de advocaat* werd georganiseerd op 27 november 2008 in Brussel. Experts op het gebied van sociale verantwoordelijkheid van ondernemingen zijn komen spreken op het seminarie. 70 advocaten en juristen hebben deelgenomen aan debatten over kwesties van strafrechtelijke en burgerlijke verantwoordelijkheid in het Belgisch recht.

De tentoonstelling ROOM for JUSTICE en de reeks seminars hebben belangrijke steun genoten vanwege de OBF, de Orde van Vlaamse Balies, de balies en de advocatenkantoren. Dankzij deze twee activiteiten heeft AdZG haar netwerk van geëngageerde advocaten kunnen uitbreiden en kan ze rekenen op hun diensten en juridische expertise ten behoeve van de meest kwetsbaren.

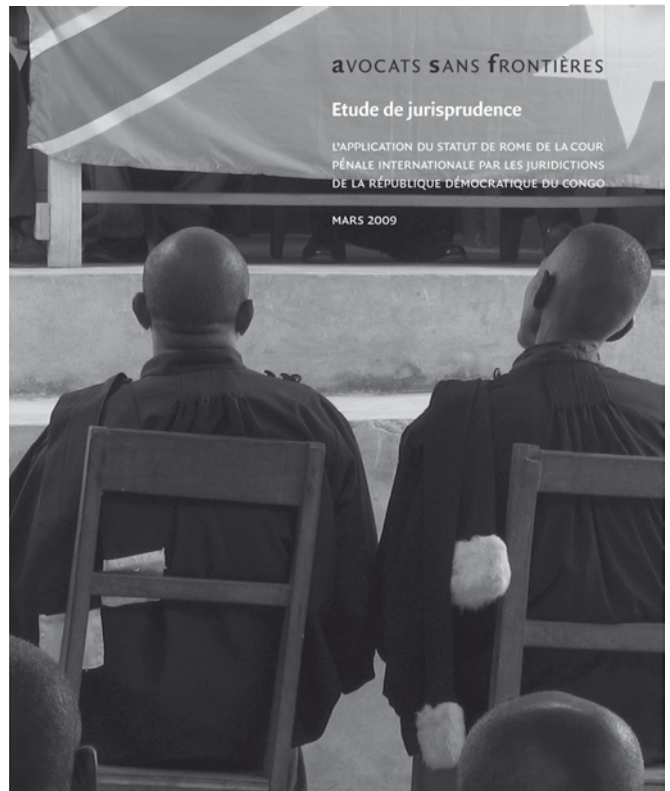
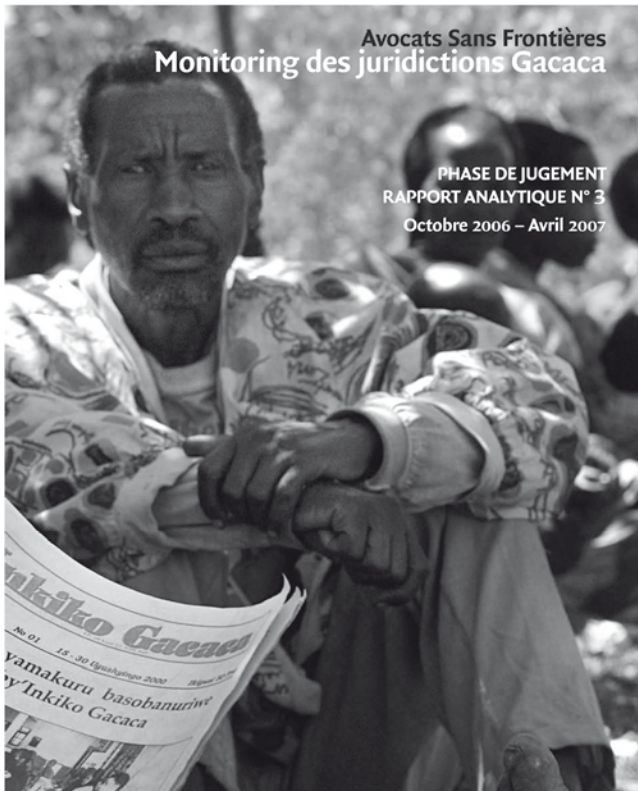
De rondreis van het project *Globalisation & Justice* wordt in 2009 en 2010 verder gezet in vijf verschillende landen: België, Nederland, Frankrijk, Luxemburg en Engeland.

ROOM for JUSTICE in het Justitiepaleis te Brussel

Bezoekers	90.000
Advocaten van de Balie van Brussel	6.500
Geleide bezoeken	4.116
Deelnemers aan het seminarie te Brussel	70

Germain Katanga en Mathieu Ngudjolo Chui

INTERNATIONALE RECHTSPRAAK

In 2008 heeft AdZG haar activiteiten op het gebied van internationale justitie verder gezet. Eén aspect van dit werk is ons optreden bij het International Strafhof door het Programma “internationale gerechtshoven en rechten van de mens” (voorheen Thematisch Departement). Concreet betekent dit dat AdZG, zowel voor eigen rekening als in het kader van de Coalitie voor het Internationaal Strafhof en van de Werkgroep Rechten van Slachtoffers (Victims’ Rights Working Group) optreedt als pleitbezorger voor het Internationaal Strafhof bij de Vergadering van Staten die partij zijn (Assembly of States Parties). Onze vertegenwoordiger bepleit hier voldoende budgetten, onder meer voor het Fonds ten voordele van slachtoffers en voor de verbetering van de vertegenwoordiging voor het Hof. In dat verband heeft het Programma “internationale gerechtshoven en rechten van de mens” deelgenomen aan de monitoring van activiteiten en de reflectie over de te volgen strategie in verband met deze thema’s; aan consultaties en vergaderingen, en aan de publicatie van standpunten, zoals haar Bemerkingen naar aanleiding van de 7e Vergadering van staten die partij zijn (Assembly of States Parties) in november 2008. Eén voorbeeld is het feit dat de rechters nu een flexibele aanpak toepassen wat betreft de vertegenwoordiging van de slachtoffers in de zaak Lubanga, in de lijn van wat AdZG heeft bepleit. Naarmate AdZG haar interventies uitbreidde, heeft de organisatie ook voortdurend haar expertise ter zake verder kunnen ontwikkelen, zodat ze een bijzonder gewaardeerde actor van de civiele maatschappij is geworden.

Naast haar optreden als pleitbezorger, heeft AdZG zich verder ingezet voor de vertegenwoordiging van slachtoffers die wensen deel te nemen aan de procedure voor het Hof. Deze actie sluit aan bij de inspanningen van de organisatie voor de strijd tegen de straffeloosheid alsook voor de bevordering van de toegang tot het gerecht en van de juridische bijstand aan de meest kwetsbaren. AdZG had een team advocaten aangesteld om de slachtoffers te vertegenwoordigen in de zaak tegen Thomas Lubanga. De advocaten hebben deze taak voortgezet en aan drie van de slachtoffers heeft het Hof het recht toegekend om deel te nemen aan de procedure voor de Onderzoekskamer. In december 2008 hebben deze drie slachtoffers, samen met een vierde, van het Hof het recht gekregen om deel te nemen aan de procesfase van deze zaak. Eveneens is hen het recht toegekend op de rechtshulpverlening van het Internationaal Strafhof, zodat ze niet zelf de kosten hoeven te dragen. In de loop van 2008 heeft AdZG deze rechtsbijstand kunnen uitbreiden naar een groep

slachtoffers die wensten deel te nemen aan het proces in de zaak tegen Germain Katanga en Mathieu Ngudjolo Chui. Dit houdt in dat de organisatie drie advocaten heeft aangesteld om de slachtoffers bij te staan. In totaal treden we op voor veertig slachtoffers waarvan totnogtoe slechts twee erkend werden door het hof.

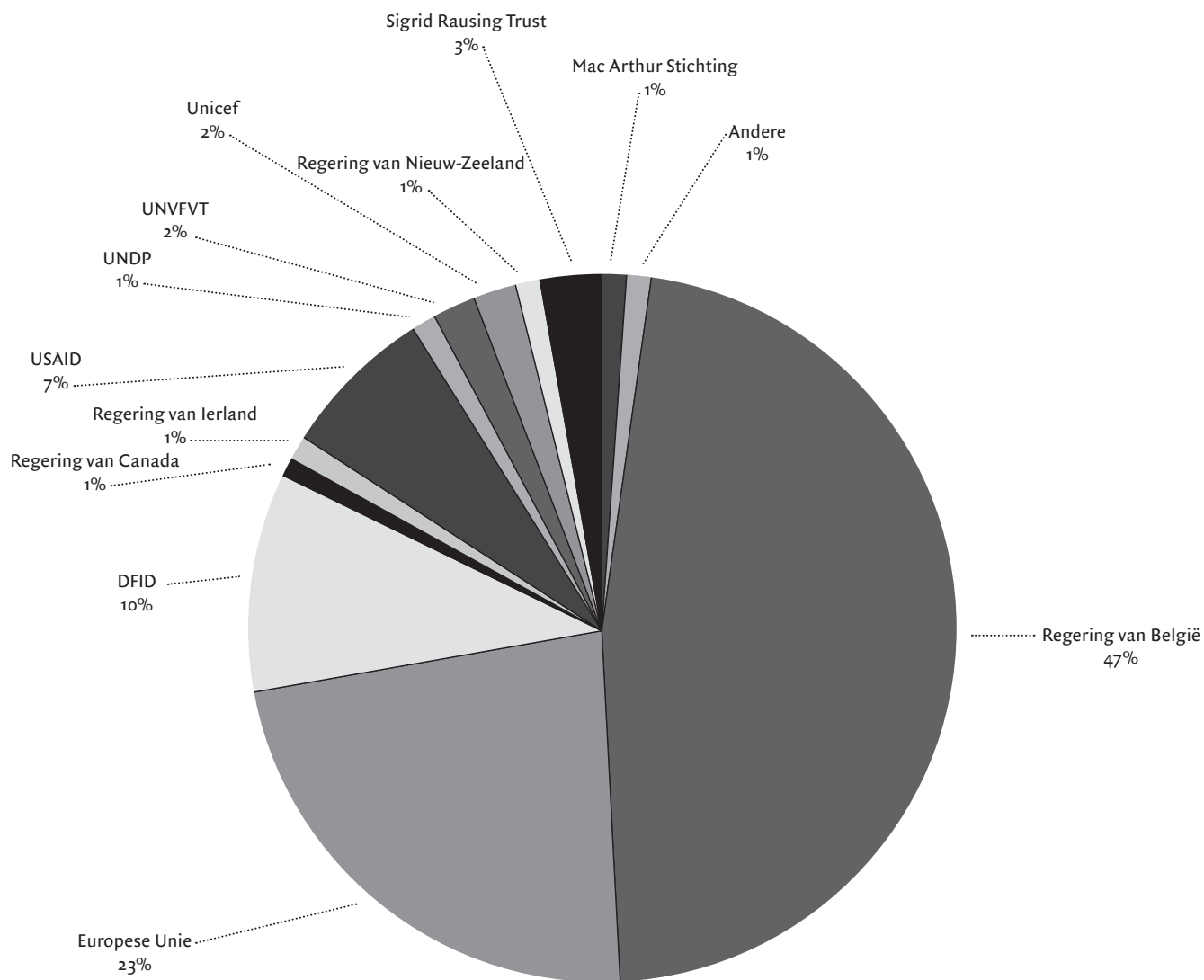
Naast haar acties bij het Internationaal Strafhof, heeft het Programma in samenwerking met de betrokken Desks haar volgehouden steun verleend aan de activiteiten van AdZG die betrekking hebben op kwesties van de rechten van de mens en internationale rechtspraak in het algemeen. Binnen dit kader heeft het Programma de missies blijvend bijgestaan met analyses en raadgevingen in verband met hun activiteiten van advocacy, van onderzoek en van consultatie met een aspect van internationale rechtspraak, in verband met hun vragen over nationale wetgevende en procedurele teksten, en in verband met de inrichting of ontwikkeling van projecten rond grootschalige schendingen van de mensenrechten. Zo zijn er onder meer de “Opmerkingen en aanbevelingen” van AdZG naar aanleiding van het wetsontwerp met betrekking tot de bescherming van getuigen in Oost-Timor, de publicatie van het 4e analytische rapport over de Monitoring van de Gacaca-rechtbanken en een Stand van zaken in verband met de voorlopige hechtenis in DRC, de uitwerking van een Studie over de jurisprudentie inzake de toepassing van het Statuut van Rome door de Congolese rechtbanken, en de opbouw van een project met als doel het opstellen van een analytisch overzicht van jurisprudentie inzake foltering, onmenselijke en mensonterende behandeling in Burundi. Het Programma heeft eveneens, in samenspraak met andere NGO’s, een amicus curiae voorgesteld met het oog op deelname van de slachtoffers aan de processen voor de Buitengewone Kamers in Cambodja. Verder heeft het zijn standpunt en suggesties bekend gemaakt in de open brieven van AdZG, bijvoorbeeld de open brief waarin drie aanbevelingen werden gemaakt aangaande gerechtigheid en de mensenrechten in Rwanda. Eén van deze aanbevelingen betreft de zeer controversiële levenslange eenzame opsluiting in Rwanda.

FINANCIËEL RAPPORT

DE FINANCIËN

Advocaten Zonder Grenzen biedt de meest kwetsbare groepen binnen de samenleving toegang tot rechtsbijstand dankzij de financiële steun van institutionele geldschieters en niet-institutionele schenkingen.

Op institutioneel niveau ontvangt AdZG aanzienlijke steun van verschillende regeringen, waaronder de Belgische regering en de Europese Commissie, en van private stichtingen. Op niet-institutioneel vlak vormen donaties van de verschillende Belgische balies, individuele bijdragen van leden van de vereniging en schenkingen van het publiek in het algemeen, het leeuwendeel van het budget.

Institutionele financiering

De omzet van de vereniging of bijdragen van donoren voor de uitvoering van de activiteiten bedraagt 4.617.342 euro in 2008 tegenover 3.764.844 euro in 2007, aldus een stijging met 22,6 %.

De overige bedrijfsopbrengsten zijn afkomstig van activiteiten die AdZG organiseerde in België en inkomsten uit de werkingssubsidie die AdZG in 2007 toegekend werd door DFID (Department for International Development), een samenwerkingsorgaan van de Britse regering.

Het belangrijkste deel van het budget van AdZG is afkomstig van openbare geldschieters en private stichtingen; met name 86% van de inkomsten van de vereniging. Deze fondsen worden aangewend voor het uitvoeren van projecten in de landen waar AdZG actief is.

De voornaamste onder hen zijn de Belgische regering en de Europese Commissie. Zij steunen de activiteiten van AdZG in het gebied van de Grote Meren samen met USAID en Groot-Brittannië (DFID). Het Sigrid Rausing Trust ondersteunt voornamelijk de organisatie in Oost-Timor met programma's die toegang bieden tot rechtsbijstand.

AdZG ontving in 2007, zoals hierboven vermeld, een structurele financiering van DFID (Groot-Brittannië) ten bedrage van 1,3 miljoen pond sterling als ondersteuning voor activiteiten over een periode van drie jaar. Deze financiering stelt de organisatie in staat zich verder te ontwikkelen, zowel op vlak van haar activiteiten als op structureel vlak. Voor het jaar 2008 bedraagt deze financiële ondersteuning 548.742 euro.

Niet-institutionele financiering

De inkomsten van niet-institutionele oorsprong tonen aan hoe groot de belangstelling van advocaten en individuen is voor de activiteiten

van AdZG. Het gaat om 101.342 euro, een lichte stijging ten opzichte van 2007.

Verdeling van de institutionele financieringen

De grootste institutionele schenker blijft de Belgische staat, die 47% van de activiteiten van de vereniging financiert. Deze financiering is bestemd voor missies van AdZG in Burundi, Rwanda en de DRC. De financiering afkomstig van de Europese Unie vertegenwoordigde in 2008 23% van het budget, een stijging met 2% in vergelijking met 2007.

De tendens tot diversificatie van de geldschieters met een grotere betrokkenheid van de Europese Unie en USAID, die zich reeds vorig jaar aftekende, moet tijdens de volgende jaren bevestigd worden.

De voorbereidende missie in Nepal, gefinancierd door de Belgische staat in 2008, heeft ons staat gesteld activiteiten te lanceren waarin jonge Nepalese advocaten en twee nationale balies (Pokhara en Birâtnagar) ondersteund worden. Deze activiteiten werden gefinancierd door DFID.

Het project wordt verder gezet in 2009 met Belgische financiële steun.

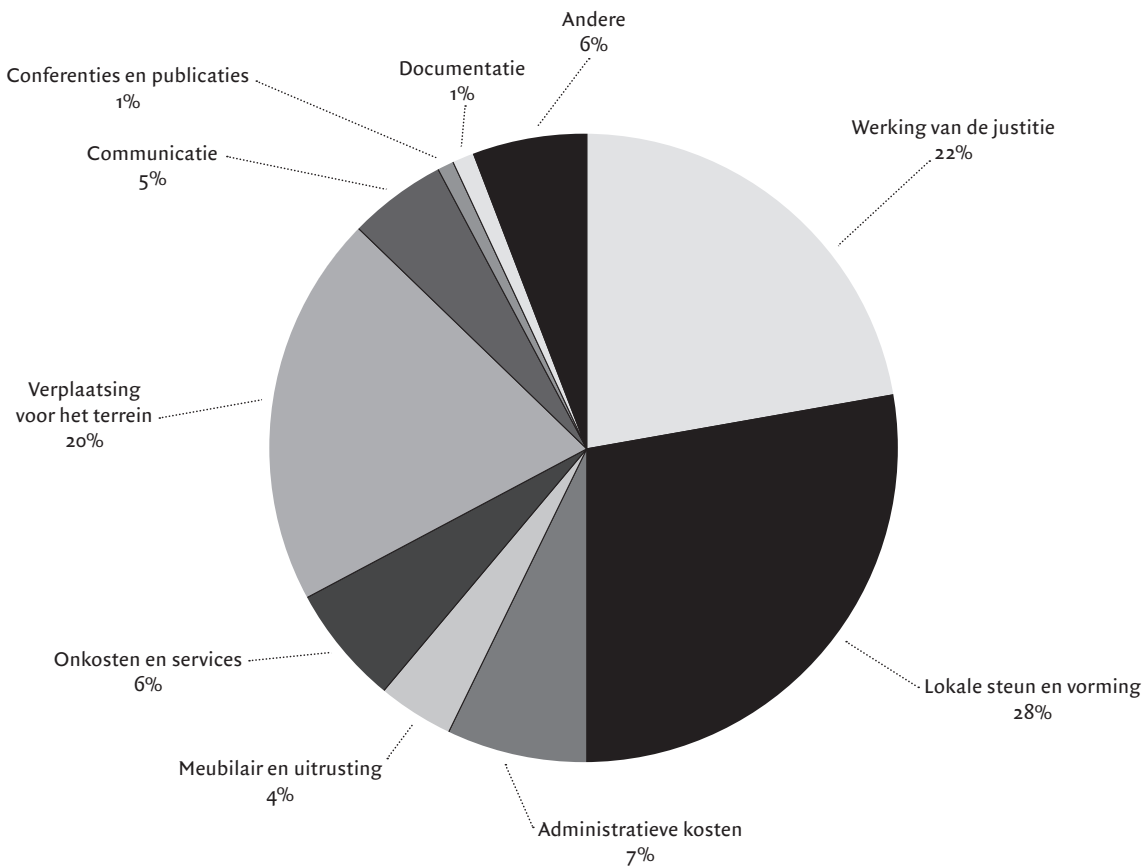
Een aanvraag tot financiering over drie jaar (2009-2011) is ingediend bij de Belgische overheid.

De steun van de Nederlandse overheid, een belangrijke donor in de jaren 2004 - 2007 in voornamelijk de Democratische Republiek Congo, daalde tot het nulpunt. Dit was het gevolg van het feit dat de beschikbare fondsen ter ondersteuning van projecten rond de toegang tot het gerecht toegekend werden aan programma's, zoals REJUSCO, die gefinancierd werden door diverse donoren. Desalniettemin is de Nederlandse overheid wel geïnteresseerd om in de toekomst opnieuw projecten van AdZG in de DRC te steunen.

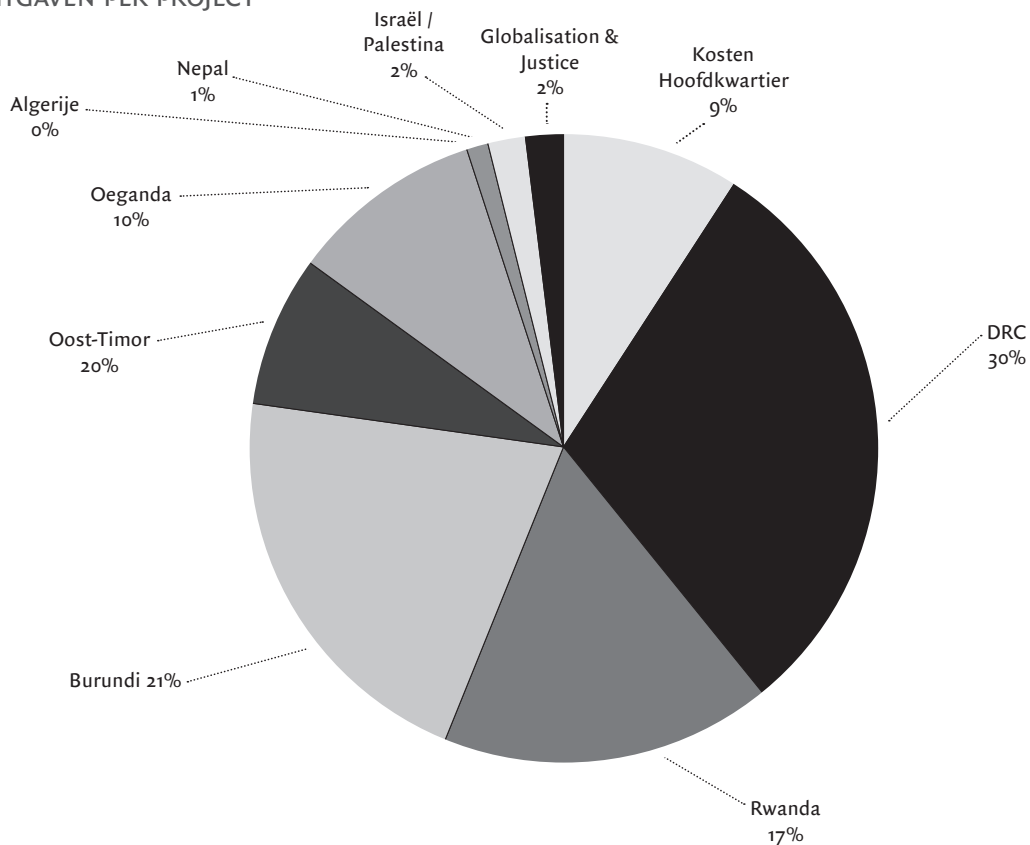
De missie in Oost-Timor werd in 2008 gefinancierd door 7 donoren. De grootste donoren zijn de Sigrid Rausing Trust Foundation en de regering van Nieuw-Zeeland met een respectievelijke bijdrage van 36% en 17% van het totale budget.

DFID heeft de activiteiten van AdZG opnieuw gesteund. In 2008 werd 10% van de totale financiering van onze missie in Burundi door DFID gedragen.

ANALYSE VAN DE AARD VAN DE KOSTEN

ANALYSE VAN DE UITGAVEN PER PROJECT

UITGAVEN

Werking

De werkingsuitgaven vertegenwoordigen in 2008 9% van de gebruikte goederen en diensten en 10% van de totale loonkosten. Dankzij deze uitgaven, die voornamelijk gegenereerd worden door de zetel in Brussel, kan de vereniging haar activiteiten in optimale omstandigheden ontwikkelen. De zetel ondersteunt de missies en dit zowel op het vlak van projectbeheer als op vlak van administratieve, financiële en logistieke organisatie.

De gemiddelde werkingskosten maken in 2008 9,5% uit van de totale uitgaven van de organisatie.

Activiteiten

Het grootste deel van de fondsen van AdZG, namelijk 90,5%, gaat naar activiteiten op het terrein, wat wijst op een gestabiliseerde ontwikkeling van de lange termijnactiviteiten in de landen waar AdZG actief is. Hiermee geeft AdZG uiting aan zijn verbintenis om de verkregen financieringen over te dragen aan de begunstigden van de acties in de landen waar de vereniging actief is.

De projectkosten bedragen 3.944.976 euro.

De missie in de DRC blijft het grootste project, met bijna 1,3 miljoen euro in 2008, dit is 30% van de uitgaven en een lichte daling in vergelijking met 2006.

Het aandeel van de uitgaven voor de missies in Burundi en Oeganda is positief geëvolueerd en bedraagt momenteel 21% van het totaal voor de missie in Rwanda en 10% voor de missie in Oeganda. Anderzijds zijn de uitgaven voor de missie in Rwanda gedaald met 4% (de uitgaven voor Rwanda bedragen bijgevolg 17% van de globale uitgaven van de vereniging), een tendens die ook merkbaar is voor de missie in Oost-Timor, waarvan het aandeel daalt met 1% (de uitgaven voor deze missie bedragen 8% van de globale uitgaven).

De uitgaven bestaan voornamelijk uit lonen en diverse diensten en goederen.

AdZG stelde op 31 december 2008 172 mensen te werk van 13 verschillende nationaliteiten. Hiervan werden 140 mensen rechtstreeks gerekruteerd door de AdZG-missies in de landen waar deze plaatsvonden, 16 expatriates en 15 personen op de zetel van de vereniging.

De directe uitgaven voor het opzetten van de activiteiten is gestegen tot 50% en de reis en verplaatsingskosten bedragen 20% van de totale uitgaven. Deze twee posten maken dus samen 70% van de uitgaven van 2008 uit.

De dienstverleningen, die 6% van de totale uitgaven beslaan, bestaan voornamelijk uit kosten voor de uitvoering van financiële audits en van evaluatie- en analyseopdrachten die worden toevertrouwd aan personen van buiten de vereniging.

De belangrijkste balansposten, afgezien van de financiële middelen, zijn de posten "Overige schulden" en "Overige schuldvorderingen". Deze balansposten hebben betrekking op de financieringen die AdZG in het kader van activiteiten verkregen heeft.

De schuldvorderingen omvatten de uitgaven van AdZG in het kader van financieringscontracten, in zoverre deze uitgaven, gedekt door het financieringscontract, hoger zijn dan de door de geldschieters voorgefinancierde bedragen. Zij worden aangezuiverd bij de eind- of tussentijdse betalingen van de geldschieder.

De schulden omvatten de bijdragen die door de geldschieters voorgefinancierd worden in het van kader van aan AdZG toegekende financieringscontracten, verminderd met de uitgaven die reeds gemaakt werden voor de uitvoering van deze contracten.

Risicobeheer

Het risicobeheer van de vereniging is afgestemd op de specifieke context waarin de vereniging haar activiteiten en programma's uitvoert. Meer bepaald worden vele activiteiten geïmplementeerd via lokale bureaus die zich bevinden in fragiele landen en/of in een post-conflict situatie. Op dit moment zijn de procedures en controlemechanismen op het terrein – zowel op financieel vlak als op vlak van algemeen bestuur – aangepast aan die context.

VERGELIJKING RESULTATEN DE VERENIGING*

		2008	2007
I. Bedrijfsopbrengsten	70/74	4.617.342	3.766.844
A. Omzet (toel. XII, A)	70	3.964.338	3.555.497
C. Geproduceerde vaste activa	72	101.342	100.020
D. Andere bedrijfsopbrengsten (toel. XII, B)	74	551.662	111.327
II. Bedrijfskosten	60/64	-4.558.176	-3.683.001
B. Diensten en diverse goederen	61	2.123.447	1.746.829
C. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen (toel. XII, C2)	62	2.278.104	1.916.068
D. Afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten, op immateriële en materiële vaste activa	630	22.289	3.884
E. Waardeverminderingen op voorraden, bestellingen in uitvoering en handelsgoederen (toevoegingen +, terugnemingen -) (toel. XII, D)	631/4	2.457	14.977
F. Voorzieningen voor risico's en kosten (toevoegingen +, bestedingen en terugnemingen -)(toel. XII, C3 et E)	635/7	126.000	
G. Andere bedrijfskosten (toel. XII,F)	640/8	5.878	1.242
III. Bedrijfswinst	70/64	59.166	83.843
IV. Financiële opbrengsten	75	60.195	47.873
A. Opbrengsten uit financiële vaste activa	750	5	
B. Opbrengsten uit vlottende activa	751	2.541	329
C. Andere financiële opbrengsten (toel. XIII, A)	752/9	57.649	47.544
V. Financiële kosten	65	-110.691	-89.335
A. Kosten van schulden (toel. XIII,B et C)	650	19.471	12.312
B. Waardeverminderingen op vlottende activa andere dan bedoeld onder II.E. (toevoegingen +, terugnemingen -) (toel. XIII, D)	651	5.849	
C. Andere financiële kosten (toel. XIII, E)	652/9	85.370	77.023
VI. Winst uit de gewone bedrijfsvoering, voor belasting	70/65	8.670	42.381
VIII. Uitzonderlijke kosten	66		-13.593
E. Andere uitzonderlijke kosten (toel. XIV, B)	664/8		13.593
F. Asls herstructureringskosten geactiveerde uitzonderlijke kosten	669		
IX. Winst van het boekjaar voor belasting	70/66	8.670	28.788
XI. Winst van het boekjaar	70/67	8.670	28.788
A. Te bestemmen winstsaldo	70/69	35.945	54.549
1. Te bestemmen winst van het jaar	70/68	8.670	28.788
2. Overgedragen winst van het vorige boekjaar	790	27.275	25.761
Overgedragen verlies van het vorige boekjaar	690		
C. Toevoeging aan het eigen vermogen	691/2		-27.275
1. aan het kapitaal en aan de uitgiftepremies	691		27.275
D. Resultaatverwerking	793/693	-35.945	-25.761
1. Over te dragen winst	693	-35.945	-25.761

*Voor het beter begrijpen van deze berekeningen, zijn de salarissen van het nationaal personeel ondergebracht onder rubriek IIC., lonen, sociale bijdragen en pensioenen. Deze onderverdeling verschilt van de gepubliceerde versie van de jaarlijkse resultaten waarin deze kosten ondergebracht zijn onder de rubriek IBB diverse diensten en goederen.

BALANS VAN DE VERENIGING

		2008	2007
VASTE ACTIVA	20/28	116.968	15.619
II. Immateriële vaste activa (toel. II)	21	2.109	1.517
III. Materiële vaste activa (toel. III)	22/27	100.031	3.895
B. Installaties, machines en uitrusting	23	99.937	3.765
C. Meubilair en rollend materieel	24	94	130
IV. Financiële vaste activa (toel. IV et V)	28	14.828	10.207
C. Andere financiële vaste activa	284/8	14.828	10.207
2. Vorderingen en borgtochten in contanten	285/8	14.828	10.207
VLOTTENDE ACTIVA	29/58	1.605.610	1.641.739
VII. Vorderingen op ten hoogste één jaar	40/41	741.145	1.192.529
B. Overige vorderingen	41	741.145	1.192.529
IX. Liquide middelen	54/58	852.850	446.790
X. Overlopende rekeningen (toel. VII)	490/1	11.615	2.420
TOTAAL DER ACTIVA	20/58	1.722.577	1.657.358
EIGEN VERMOGEN	10/15	242.085	135.374
IV. Reserves	13	108.100	108.100
C. Belastingvrije reserves	132	108.100	108.100
V. Overgedragen winst	140	35.945	27.275
Overgedragen verlies	141		
VI. Kapitaalsubsidies	15	98.041	
VOORZIENINGEN EN UITGESTELDE BELASTINGEN	16	126.000	
VII. A. Voor zieningen voor risico's en kosten	160/5	126.000	
4. Overige risico's en kosten (toel. IX)	163/5	126.000	
SCHULDEN	17/49	1.354.492	1.521.984
IX. Schulden op ten hoogste één jaar (toel. X)	42/48	1.354.492	1.482.096
B. Financiële schulden	43	359.148	400.000
1. Kredietinstellingen	430/8	359.148	400.000
C. Handelsschulden	44	179.113	172.047
1. Leveranciers	440/4	179.113	172.047
E. Schulden met betrekking tot belastingen, bezoldigingen en sociale lasten	45	103.488	94.447
1. Belastingen	450/3	11.559	9.179
2. Bezoldigingen en sociale lasten	454/9	91.929	85.268
F. Overige schulden	47/48	712.743	815.602
X. Overlopende rekeningen (toel. XI)	492/3		39.888
TOTAAL DER PASSIVA	10/49	1.722.577	1.657.358

AVOCA

STRUCTUUR

ATS SANS FRONTIÈRES®

SAMENSTELLING VAN DE RAAD VAN BESTUUR

Lieven DENYS, *Voorzitter*
Jean-Marc VERJUS, *Vicevoorzitter*
Hafida TALHAOUI, *Secretaris*
Jérôme DE HEMPTINNE
Myriam KAMINSKI
Pierre LEGROS
Anne MONSEU
Marc NÈVE
Peter VAN DER AUWERAERT
Luc WALLEYN

STAF HOOFDKANTOOR (BRUSSEL)

Francesca BONIOTTI, *Directeur-generaal*

Mohamed AZMIZAM
Séverine DEGÉE
Lara DERAMAIX
Namuezi FEDI
Thomas GRADITZKY
Dadimos HAILE
Marion HUGONNY
Chloé LERMUZEAUX
Stéphane MONDON
Anne-Sophie OGER
Sylviane PUERTAS
Manuela TORRAO PERREIRA
Marie VAN CRANENBROECK
Chantal VAN CUTSEM
Indra VAN GISBERGEN

STAF BURUNDI

Luther YAMEOGO, *Head of Mission (sinds april 2008)*
Fidel NSITA, *Head of Mission (tot april 2008)*

Willy BIGIRIMANA
Prudence BUGONDO
Déo BURERO
Sistor HAVYARIMANA
Ingrid KANYAMUNEZA
Médiatrice KANYANGE
Alphonsine MANIRAKIZA
Godefroid MANIRAMBONA
Cécile META KASANDA
Dieudonné HABONIMANA
Cyprien BIGIRIMANA
Aaron MPAWENIMANA
Jean Marie MUTESA
Audace MUYUKU
Dieudonné MWERU
Spès NAHABAKOMEYE
Marie Chantal NAHISHAKIYE
Pontien NDAYISHIMIYE
J. Berchmans NDAYISHIMIYE
Patrick NDAYIZEYE
Avit NDAYIZEYE
Charles NDERITU
Emmanuel NDIKUMANA
Jean Marie NDIKUMANA
Ildéphonse GENDABANYIKWA
Josiane NIBIGIRA
Adrien NIFASHA
Léonidas NIYONGABO
Léa NIZIGIYIMANA
Jean NSENGIYUMVA
Serge NTABIKIYOBOKA
Rose NTAWUMENYAKAZIRI
Leatitia NTEZICIMPA
Pascal NYABENDA
Evelyne NYAGASA
Barnabé NYANDWI
Gilbert NZEYIMANA

STAF DRC

Aurore DECARNIÈRES, *Head of Mission*

KINSHASA

Walter BATSHINA
Liliane BIBOMBE
Hans BUSHIRI
Boukari CONOMBO
Jerry EBANDA
Fifi KABWIKU
Alphonse KAMBA
Dominique KAMUANDU
Gisèle KANIKI
Jackie KANKU
Myriam KHALDI
Jean de Dieu KIHONI
Martine LOTANGA
Berry LUKANDA
Daudat LUTALA
Yasckie MAGAMBA
Manu MBUTA
Hugues MUKENDI
Guy MUSHIATA
Charles MUSHIZI
Papy NDONDOBONI
Jérôme PERSICO
Daniel SABWE
Esaïe TSHAMUNDELE
Chris TSHIBALA
Esther VIDIKUAKU

KINDU

Juvénal DJENDE
David MORISHO
Michel MUGANGA BUSHIRI
Joseph KAYA
KAYEMBE wa KAYEMBE

MBANDAKA

Séraphin BOMPUNZA
Mutien ILINGA
Roger KALONJI
Fabien KIYIMBI
Marc MAKWALA
Espérant NDUNDA

BUKAVU

Senghor BAGALWA
Benjamin BUKARABA
Lewis KANDOLO
Victor KAWAYA
Richard KIKUNI
Georges LWANGA
Aimable MASIMANGO
Stéphane MONDON
Zacharie MIKWEGE
Anicet MUHAYA
Innocent MUSAFIRI
Jean MUTEBESHA
Justin MWETAMINWA
Sandrine ROBERT

STAF RWANDA

Zarir MERAT, *Head of Mission*

Espérance Fida BORA NYIRINGABO
Pascal CYUBAHIRO SEZIRAHIGA
Mathias DESHUSSES
Appollinaire FOTSO
Jacques HABIMANA
Léonidas HABYALIMANA
Lee HAGUMA
Dieudonné HAMURI
Liliane ICYIMPAYE
Donatha KANTARAMA
Albert MUHAYEYEZU
Agnès MUJAWAMALIYA
Joséphine MUKABAYINGANA
Agnès MUKANEZA
Odette MUKARUKUNDO
Monique MUKARWEGO
Jean Népomuscène MUNYANEZA
Mélanie MURERELIMANA
Cyridion MUSABYIMANA
Célestin MUSONERA
Sosthène NDABAMENYE
Laurent NGABIBANJE
James NGARAMBE
Jacques NKUNDUKOZERA

Jean-Claude NSENGIMANA
Grégoire NTABANGANA
Vital NTAGUNGIRA
Vincent NTILYAMIRWA
Rachel NZAKIZWANAYO
Jeanne d'Arc REKAMUHINKA
Zébedée RURAMIRA
Belinda SUGIRA
Faustin TWAHIRWA
Viviane UMUTESI
Martine URUJENI
Eustache UWIMANA

STAF OOST-TIMOR

Carolyn TANNER, *Head of Mission*

Oscar BERAM
Rona CABADING-MANA-AY
Celito CARDOSO
Adelino DA SILVA
Acasio DA SILVA
Terezinha DINIZ
Francisco DOS SANTOS
Jose DOS SANTOS
Juliao EXPOSTO
Costantino EXPOSTO
Ambrosio RANGEL FRIETAS
Valente GOMES
Brigida GUSMAO
Jose MARIA GUTERRES
Jose MARCAL
Maria Veronika N. MOA
Antonia PIADADE
Payal SARAF
Jose SARMENTO
Joao SOBRAL
Kristina SWIECH

STAF OEGANDA

Cyprien GANGNON
Henry MUHAIRWE
Barbara NAMBI
Jérôme PERSICO, *vervangen door*
Bibiche KABUNGO
Margaret UWIMANA

VRIJWILLIGERS EN STAGIAIRES HOOFDKANTOOR (BRUSSEL)

Vrijwilligers

Melanie ADRIAENSSENS
Tiphaine BESSIÈRE
Marion BOUVIER
Emilie CAMUS
Anne DEHOLLAIN
Judith LEMSTRA
Johanna LUYKX
Sandrine PLATTEAU
Aurore-Emmanuelle RUBIO
Alexandra STRANG
Gisèle VAN ANTWERPEN
Ann VLAMINCKX

Stagiaires

Pascaline DE VISSCHER
Géraldine DE VRIES
Judith Lopes CARDOZO
Katia MACNEILL
Natacha MIDDLETON
Anne-Hélène RICAUD
Tamara ROYO
Ana Miranda SEPULVEDA
Furkat TISHAEV
Candice VAN DOOSSELAERE
Gina WHARTON

DANKWOORD

AdZG bedankt haar individuele donors, groot en klein, advocaten, juristen en sympathisanten, en de hieronder staande instituties:

- Balie van Antwerpen
- Balie van Brugge
- Balie van Hasselt
- Balie van Leuven
- Barreau de Charleroi
- Barreau de Liège
- De Nederlandse Orde van Advocaten te Brussel
- FotoMuseum Provincie Antwerpen
- Orde van Vlaamse Balies (OVB)
- Orde van Advocaten bij het Hof van Cassatie
- Ordre des Barreaux francophone et germanophone de Belgique (OBFG)
- Ordre français des avocats du barreau de Bruxelles
- Voorzitters van de Rechtbanken van Eerste Aanleg in Antwerpen, Brugge, Luik en Charleroi
- Regie der Gebouwen

Donoren

- Canadees Internationaal Ontwikkelings Agentschap
- Zwitserse Ambassade in de RDC
- Australian Agency for International Development (Ausaid)
- Europese Commissie
- DFID
- Irish Aid
- Belgische Ontwikkelingssamenwerking
- Ministerie van Buitenlandse Zaken van België
- New Zealand's International Aid and Development Agency (NZAID)
- The MacArthur Foundation
- The Sigrid Rausing Trust
- The World Bank
- UNDP
- UNHCR
- UNICEF
- United Nations Voluntary Trust Fund for Victims of Torture
- United States Agency for International Development (USAID)

Advocaten Zonder Grenzen vzw
Naamsestraat 72
1000 Brussel
België

TEL : +32 2 223 36 54

FAX : +32 2 223 36 14

E-MAIL : info@adzg.be

www.adzg.be

Colofon

Coördinatie : Philip Springuel, Séverine Degée

Harmonisatie redactie: Hafida Talhaoui

Vormgeving: Johan M. Duyck, B- Sint-Denijs

Vertaling: Sophie Bassi, Wouter Bosteels, Hind

Boughedaoui, Emilie Camus, Géraldine de Vries,

Judith Lemstra, Aurore Rubio, Irène Schillings,

Philip Springuel, Ann Vlamincq

Druk: Cassachrome, B- Waregem

Verantwoordelijke uitgever: Francesca Boniotti

Hoe AdZG helpen?

Word lid van Advocaten Zonder Grenzen

Door lid te worden van AdZG steunt U acties die gericht zijn op respect en naleving van mensenrechten. Uw lidmaatschap draagt bij tot de totstandkoming van een meer rechtvaardige, billijke en solidaire maatschappij waarin het recht ten dienste staat van de meest kwetsbaren. Door U aan te sluiten bij AdZG, geeft U ons het nodige gewicht en legitimiteit om onze programma's tot een goed einde te brengen.

Doe een gift aan Advocaten Zonder Grenzen

Een gift doen aan AdZG betekent meewerken aan een meer rechtvaardige, billijke en solidaire maatschappij

Voor elke gift van 30 euro of meer (ofwel minstens 2,5 euro per maand gedurende één jaar), geniet u van een interessante fiscale vermindering. Een fiscaal attest zal u in de loop van de maand februari van het volgend jaar worden bezorgd.

Doe een gift via bankoverschrijving en stort op het AdZG rekeningnummer:

IBAN: BE89 6300 2274 9185

BIC: BBRUBEBB, met de vermelding "gift".

Werk op een actieve manier mee

aan onze activiteiten: vervoeg het International Legal network en word één van de advocaten die pro bono de behandeling van talrijke dossiers verzekeren in onze verschillende projecten.

